

ВСТУП

Ну, сідай і слухай. Я обіцяла тобі розповісти про все з самого початку. Останні кілька днів я думала про те, що могло би стати основою цієї розповіді. Думала про те, як все почалося, що було причиною того, що мое життя якось занадто сильно відрізняється від мільйонів інших. Ми всі унікальні, так. Але є люди, що почуваються в натовпі геть інакшими, хтось намагається це побороти, хтось із цим живе, когось інакшість виносить у іншу галактику. Слід мати неабияку силу і мужність, щоб не розучитися комунікувати з нормальністю, коли ти вже занадто поза нормою, тоді може й пронесе. Часами ідеш у вагоні метро і несподівано відчуваєш якусь супер- силу, демонічну зверхність. Спостерігаєш за усіма збоку і бачиш їх проблеми. Ідеш у метро і вдивляєшся в очі людей. У потухлі і висушені буденністю, сірістю та задухою, спалені і зморені очі. Ця історія продовжується і перетікає із дня в день, невідомо для чого ти взагалі їздиш у цьому метро, куди, з ким, навіщо. А потім несподівано трапляються якісь свої — близькі і щирі, відкриті і сяючі. Очі. І ви виходите з метро вже разом.

Проте я не можу сказати, що почуваюся особливою. Я — лише частина декількох мільярдів населення цієї планети, я не хочу гучного і визначного

життя, мене відлякує слава і ймовірна зацікавленість моєю особою, від моого життя нічого не змінюється. Ні в кращий, ні в гірший бік. Я працюю в незрозумілій для переважної більшості сфері. Мало хто про це знає, з моїх колишніх друзів, скажімо. Деякі з них мене засуджують, і це вже для мене якийсь невеличкий виклик. Хотілося б пояснити їм дещо, але занадто довго слід буде говорити. Занадто багато порожнини між нами, вона, ймовірно, закладена ще у самому дитинстві. Церква, звичаї, мораль, етика? Начхати. Що більш розвинене суспільство — то менше кожному діла, чим сусід займається у вільний від роботи час, і навпаки. Що більше люди знають про будову, що більше в них досвіду, що краще вони розуміються на темі — то менше їм хочеться про це щораз говорити. Коли я повертаюся до України чи Росії — я все більше почиваюся на руїнах цивілізації. Тут міг бути цивілізаційний стрибок, але люди поки що не хочуть його прийняти, вони не готові. Тих, хто готовий, виштовхують і висміюють.

Я відчуваю, як будь-який успіх чи досвід стає надлишковим. Overqualified — каже тобі суспільство. Менше знаєш — краще спиш. Так, по суті, трактується будь-яка норма суспільного договору. Я не погоджуєсь і страйкую. Я йду за досвідом. Хтось продукує сонячні батареї, намагаючись випередити час, хтось втілює в життя проекти, що змінюють нашу планету, хтось захищає права людини. А я трішки попрацюю

з мораллю. Зміна суспільних норм, які закостеніли через моральні інститути, — це те, що мене по-справжньому непокоїть і примушує рухатися вперед. Я не готова розповідати це на камеру і ставати жертвою засобів масової інформації, тому нехай ця розповідь залишиться неперсоналізованою. Може, це й вигадка взагалі. Я цілком усвідомлюю, що моя історія, можливо, змінить щось лише на долю відсотка, на якийсь міліметр відсуне поділку подалі від православної агонії. А може, і не змінить узагалі. Втім, я принаймні спробую. Ти готовий?

ДИТИНСТВО

Мені пощастило ще народитися у СРСР, але, ймовірно, значно більше пощастило застати його руїну. Ми і досі є її свідками, у моєму містечку змінилося дуже мало. Нові вивіски, старі правила життя, суспільство прогресує так повільно, що відставання я відчуваю все більше. З одного боку — це робить нас найбіднішою країною Європи. Наш страх, наша замкнутість, наші комплекси і є нашою бідністю. Я повертаюсь до свого міста і почиваюся дитиною, настільки до болі знайомі мені бур'ян, що проростає з міського фонтану, пліснява у підїзді, запах заводу по сусідству. Усі кудись біжать, колотять гроші, втім, не поспішають

розвиватися. Усі, як і раніше, роблять космічні ремонти вдома і викидають сміття собі під вікна.

Але я трішки змінилася. Будь-який час у дитинстві так чи інакше проходить щасливо. Дитинство під час війни небезпечне — діти виростають скаліченими, але й ті пам'ятають все у яскравих фарбах. У дев'яностих стало дуже модно лікуватися від алкоголізму. Реклами, секти, кодування, ясновидці. Люди не знали куди дітися, в них несподівано з'явилася незалежність, до якої вони не були готові. Це теж була війна, і вона ще не закінчилася, війна моральності, війна за свободу, війна за справедливість. Люди спивалися і слухали страшні пісні про наркоманів. Тоді найпопулярніші страшилки були про все нове. Секс, наркотики, рок-н-рол. Ну рок-н-рол якось у Радянському Союзі ще потрапляв у якісь шпарини, він час від часу лунав, музика свободи в деяких колах була значно популярнішою, ніж музика війни, тюрем, «лагерей» і рабства.

От маршрутчики чи таксисти, вони ж досі не люблять музики свободи, і це їх норма, а ми, діти цієї музики, час від часу зустрічаємо інакших представників їх класу. Представників їх класу, що вибиваються з цієї нормальності, а ми радіємо їм, залишаємо чайові за нормальність і адекватність за нашими параметрами, навіть не усвідомлюючи того, наскільки аномальними вони є для свого звичного середовища.

Діти, яким дають сповна розкритися, або ті, що наважуються піти альтернативним шляхом, за досить